

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Vtrum paradisus terrestris adhuc existat, in eóq[ue] sint Enoch, & Helias?
Sectio V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

Illud etiam quæri solet, num sint in statu merendi: Benedic. Perer. li. 7. cōment. IIII. in Genes. utramque partem tuetur: & Franciscus Suar. in 3. partem D. Thomæ q. 59. art. 6. disp. 55. sect. 1. probabilius existimat eos iam esse extra statum merendi: quod eo tantum probat, quia alioqui in tam longo, ac diuturno tempore infinita propemodum haberent merita, omnesq; Sanctos, imò ipsam etiam Dei matrem meritorum magnitudine superaret. Id quod adhuc magis apparere potest in Enoch, qui septingentis annis ante diluuiū fuit translatus. In quam ego sententiā adduci nequaquam possum. Primum, quia non est consentaneum sacris literis aliquē hominē, qui nondum obierit, ponere extra statū merendi. Deinde, quia nō congruit Diuinæ bonitati, & liberalitati hos duos seruos suos illustrissimos in hac mortali vita usque ad finem mundi detinere, priuareque per t̄ longū tēpus visione beatifica, qua secundū naturalem cursum, & legem ordinariam multis iam antē seculis potirentur, idque nullo ipsorū lucro, quin omnium maximo detrimento, subtracta nimirum eis merendi facultate. Sanè indignum planè videtur Diuina munificētia, quippe qui soleat dona sua nouis cumulare beneficiis, iacturamque suo nomine factam multo amplioribus lucris cōpensare. Præterea, quia ut suprà ostendimus, illi non sunt adhuc comprehensores, sed puri viatores: quid autē, quāso, est aliud viatorem esse, quàm progressum posse facere in merito, & sanctitate? Accedit, quòd ad quiddā tam nouum, ac tam extraordinariū asserendum contra factā Scripturam, vniuersæque Ecclesiæ doctrinam, iuxta quam omnes viatores, qui adhuc à Domino peregrinantur, & ex fide viuunt, sunt in statu merendi, magna deberet premere auctoritas, magna cogere momenta rationū, quorū neutrum in contraria opinione cernitur. Quod enim obiicitur illud absurdum consequi superaturos eos magnitudine meritorum sanctissimā Virginem, infirmū admodum est: ea enim est gratiæ Virginis magnitudo, ut nullus omnino ad eā possit pertinere. Cum enim Deus præuidisset, quanta futura essent Enoch, & Helix merita, multo maiora esse voluit merita Virginis, tantæque intensiōnis, ad quantam præuidebat gratiam eorum non peruenturam. Quod verò ad cæteros sanctos attinet, nō multum de eorū primatu cōtenderē: nihil enim absurdi cōsequi video, si quis dicat Enoch, & Heliam utpotē extraordinarios quosdā Heroēs superaturos magnitudine gratiæ reliquos omnes Sanctos excepta virgine, idque tantum propter diuturnitatem temporis, quo ex dispensatione viuunt, non verò, quòd intensiores actus charitatis eliciant quàm Ioannes Baptista, aut Paulus eliquerūt. Quamquam & illud dici potest eos usque ad eò parū mereri propter eum vitæ statum, in quo sunt absque vlla carnis rebellionē, operandique difficultate, ex qua etiam ratio merendi accrescit, ut multi eorum actus ad vnum siue Baptistæ, siue Pauli non perueniant, atque ad eò nunquam ad eorum gratiam, & charitatem peruenturos.

Enoch, & Helias sunt in statu merendi

Non alicuius actus charitatis intensiores, quàm Baptista, & Paulus.

Vtrum paradysus terrestris adhuc existat, in eoq; sint Enoch, & Helias?

SECTIO V.

Cum constitutum sit Enoch, & Heliam adhuc viuere, illud statim sese obijcit excutiendum, vbinam sint, & quo terræ loco vitam agant illam felicissimam ab omni carnis, & curarum importunitate liberam? Et quoniam celeberrimum est eos in paradiso illo terrestris, in quo primi parentes fuerunt, vitam agere, id iam aggredimur disputare, vtrum paradysus ille adhuc existat, nec diluuij aquis obrutus, dissipatusque perierit? An verò illum Deus, utpote Enoch iam eo tempore domicilium, & futurum multo post etiam Helix diuinitus conseruauerit? Qua quidem in quæstione illud in primis statuendum eam vnam

esse ex iis, quæ ad fidem minimè pertinent, saluæque fide in alterutram partem disputari possunt: quemadmodum docent D. Cyprianus lib. de montibus Sina, & Sion, & Theodoret. q. 45. in Gen. cap. 23.

D. Cyprian.
Theod.

II. Igitur paradysum terrestrem, in quo primi parentes fuerunt, nunc existere, in eoque esse Enoch, & Heliam affirmant Iustinus Philosoph. & Mart. in responsione ad quaestiones Orthodoxorù quaest. 75. 76. 85. Theophil. lib. 2. contra Christianæ religionis calumniatores ad Autolycum. Tertull. in Apologetico, & alijs locis superiori sectione citatis. Nouatianus in lib. de Trinitate, Lact. Firmian. carmine de Phœnice, Epiphani. in Ancorato, & aduersus Origenistas, & hæresi 64. & in epist. ad Ioan. Episcopum Hierosolymitanum à D. Hieron. in Latinam translata, D. Isidorus de vita, & obitu Sanctorum, Hippol. Mart. orat. de Antichristo, D. Ambros. in cap. 4. epist. ad Rom. (si eius sunt illi commentarij) D. Athanas. in lib. *Quod Nicæna synodus*, & c. D. Greg. super 18. cap. Iob, & hom. 12. in Ezech. D. Hier. in epist. ad Pammachium aduersus errores Ioan. Hierosolymitani, D. Ioan. Damasc. lib. 4. fidei Orthodoxæ cap. 28. Arethas Cappadox in 11. cap. Apoc. D. August. lib. 19. de Genesi ad litteram, cap. 6. & lib. 1. de peccatorum meritis, & remissione cap. 3. Method. in reuelationibus, Procop. Gaz. lib. 4. in Genesim, & quod magis vrget, Irenæus lib. 4. aduersus hæreses, cap. 30. & lib. 5. cap. 5. ubi docet eam traditionem accepisse se à Presbyteris, qui Apostolos audierunt. Accedit Abul. in cap. 7. Genes. & quaest. 435. super 25. caput Matth. Mag. in 2. sentent. dist. 17. D. Thom. 1. p. q. 102. art. 2. ad 3. & 3. p. q. 49. art. 5. ad 2. & in 2. sent. dist. 29. q. vnica, art. 5. ad 4. Et est communis scholasticorum sententia, quæ confirmari præterea potest ex sacris literis. Etenim Eccl. 4. 4. dicitur: *Enoch translatus est in paradysum, ut det gentibus penitentiam*: ubi proculdubio videtur intelligendus paradysus ille in quo Adam fuit à Deo positus: quod si ed fuit Enoch initio translatus, non est credibile inde postea à Deo expulsum, ut diluuij aquis paradysus destrueretur: quin potius propter vnum Enoch fuisse paradysum conseruatum. Ex quo pleriq; colligunt, quo pretio habeat Deus vel vnum ex seruis suis: siquidè propter vnius tantum delicias tam illustre miraculum effecerit, ut diluuij aquæ in morem fornicis caulescentes paradysum non obruerint. Atque hæc quidem sententia, cum communis sit antiquorù Patrù, amplectenda est. Quamquam enim nulla alia pro ea firma ratio appareat, quam cõmunis veterù Patrù cõsensu: is tamen instar omnium rationum debet sufficere, præcipuè verò Diuinarù literarù studioso, cuius ea est laus præcipua antiquos Ecclesiæ Patres tanquam Magistros, ac parentes obseruare, & colere, eorumq; doctrinam in omnibus, quoad eius fieri potest, sacra testam tueri. Quare quæ de præsentì cõtrouersia pro aduersa parte disputabimus, cum debita prioris sententiæ propter eius antiquitatem, & auctoritatem reuerentia accipi volumus.

Vnum ex
suis seruis quo
pretio ha-
beat Deus.

Patrum con-
sensus instar
omnium ra-
tionum.

III. Opinionem igitur eam, quæ ait paradysum terrestrem iam non existere: sed paradysum in eo non esse probabilem esse, & Diuinis literis consentaneam iudicamus, eique nihil obesse debere nouitatem, quo minus vt probabilis defendi possit, vt eam defendunt August. Eugubini, in recognitionibus veteris testamenti in cap. 2. Gen. Cornel. Iansen. in sua concordia Euang. cap. 143. Hieron. & Oleastro in 2. cap. Gen. Catharinus ibidem, & Geneb. lib. 2. suæ chronographiæ in prima ætate, Iacobus Naclantus Clugiensis Episcopus in sua medulla Scripturæ, tract. de opere sex dierum. Eandem multò probabilissimam appellat Bened. Perer. in 3. partem D. Thom. q. 59. art. 6. disp. 55. sect. 1. ea verò ita probatur, Primum, quia duo illa

Franc. Suar.

illa flumina Tygris, & Euphrates dicuntur Gen. 2. ortum habere ex illo fluuio, qui egrediebatur de medio paradisi: illa verò ortu suum habet in Armenia, deinde Armeniã, Mesopotamiã, & Assyriam interfluunt, & in sinum Persicũ exonerantur. Cũ igitur hodie fontes horũ duorũ fluminũ videantur, nec appareat vllũ paradisi vestigiũ, qui necessariò ibi, vel propè fuit, videtur haud dubiè destructũ, & euersum fuisse diluuiò. Verũm dicat aliquis ea flumina per subterraneos meatus labètia ibi primũ erumpere, vbi eorũ fontes modò in Armenia cõspiciuntur, primarios autẽ fontes longissimè distare, in ipso videlicet paradiso. Sed hæc respõsio faciliè concluditur. Etenim cũ flumẽ aliquod per occultos terræ meatus subterlabitur, erũpere, deindè solet maximo impetu, & cursu, vt videre est in Ana fluuio, qui per quinq; aut sex leucas subtus terrã labitur, totũq; deinde quasi renascens rapidissimus erũpit, de quo Plinius li. 3. hist. natur. c. 1. *Modo, inquit, se in stagna fundens, modò in angustias referbens, aut in rotã cuniculis condens, & sapius nasci gaudens in Atlanticũ Oceanum effunditur.* Hæc autem duo flumina ita iis in locis oriuntur, vt statim appareat ibi tunc primũ nasci, ac deinde cõfluentibus hinc indè riuis paulatim adulescere.

Secundò. Paradisum terrestrem fuisse in partibus Orientalibus circa Mesopotamiam, & Armeniã ferè omnes cõsistentur. Pro cuius maiori explicatione aduertendum est Gen. 2. sic haberi: *Plantauerat autem Dominus Deus paradysum voluptatis à principio: quo loco pro ea voce, Voluptatis, est Hebraicè גן עדן beghedem, ac si diceret, In voluptate: significat enim vox גן voluptates, ac delicias. Est etiam עדן nomen proprium loci, vt patet Genesis 4. & Esa. 37. vnde non sine probabilitate Rabbi Abraham, R. Chimi, R. Aben Ezra, & R. Salomon existimarũt eam vocem Genesis 2. non voluptatẽ significare, sed locum aliquem certum, ac definitũ, in quo fuerit paradysus, cum Hebraicè non sit paradysus גן עדן sed; paradysum גן עדן, hoc est, in Gbeden. Deinde aduersè vbi nos habemus à principio, esse Hebraicè ארץ עדן, pro quo Septuag. translulerunt γη עדן; ἀρα τολ ἀς, id est, ad Orientẽ: quã se ditionẽ sequuti sunt Gregor. Nyssenus super orat. Domin. D. Basil. hom. 11. in Hexameron, & in quodam sermone super illa verba Pauli 1. Thess. 5. *In omnibus gratias agite, D. Chryl. & Theod. super 2. c. Gen. Seuerus in orat. Cur versi ad orientẽ adoremus? D. Ioan. Damasc. li. 4. fidei c. 13. qui illam afferunt rationem eius antiquissimã consuetudinis orandi versus Orientem, quasi scilicet recordatione amissi paradisi suspiremus, optemũsque repetere locum illum, ex quo propter peccatũ ei ecti fuimus. Vt verò intelligas quamnam regionem Scriptura sacra Orientalẽ appellat, illud oportet aduertere, quod viri doctissimi annotarunt, nusquam in sacris literis regionẽ illam, quæ est vltra sinũ Persicum siue citrà siue vltra Gangem, appellari nomine Orientis, sed illas tantũ terras, quæ citrà sinum Persicum iacent, veluti Armeniã, Arabiam, & Mesopotamiam. Vnde gentes, quæ propè eas regiones habitãt, vocantur Orientales comparatione Iudeorum, cuiusmodi sunt Arabes, Idumæi, Madianitæ, & Moabitæ: quã ob causã Iob, qui erat gète Idumæus, inter filios Orientis recẽsetur & tres illi Magi, qui proculdubiò ex Perside, aut Chaldaea, vel Arabia profecti Christũ Regẽ natũ quæsierunt ab Oriente venisse memorantur. Ad hæc Mesopotamiam solet Scriptura appellare simpliciter Orientalem, vt patet Gen. 26. vbi cum agitur de profectiõne Abraham in Mesopotamiã, dicitur profectus fuisse in terram Orientalem Et quanquã Orientalis India, quæ propè regiõ illa est inter Indum, & Gangem flumina collocata, vnde & maxima Mesopotamia à quibusdam dicitur, sibi maximè præ cæteris regionibus appellationẽ Orientis iure ipso vendicari, nunquam tamen in sacris literis Orientis nomine appellatur. Ex quo fit manifestũ paradisum citrà sinum Persicũ conditum à Deo fuisse, videlicet circa Mesopota-**

Genes. 2.
Tygris, &
Euphrates in
sinu Persicu
exonerantur.

Per quos leu-
cas subtus
terrã labitur
Ana fluuius.
Plinius.

III.
In qua mu-
di plaga fue-
rit paradysus.
Gen. 2. 8.
Genes. 4.
Esa. 37.
Rab. Abraz.
Rab. Chimi.
Rab. Aben.
Rab. Salom.
Septuag.
Greg. Nyss.
D. Basil. hom. 11.
1. Thes. 5. 18.
D. Chryso-
stomus.
Seuerus.
D. Io. Dam.

Quam regi-
nem Scriptu-
ra appella-
uit Orientem.
Cur Iob O-
rientalis cog-
noscatur? Mo-
si ab Ori-
te venisse
dicuntur.
Gen. 29.
Paradysus
terrestis ubi
conditus.

miam, & Armeniã. Id quod magis adhuc confirmari potest ex eo, quod homines ante diuisionem linguarum, hoc est, ante ædificationem turris Babylonice credibile est vitam egisse propè paradysum propter eius terræ bonitatem: at vitam egisse propè Mesopotamiam, & Armeniam perspicuum est ex 1. & 11. c. Gen. præsertim cum arca Noe super mōtes Armeniæ requieuerit. Gen. 8. ibique prodeuntes Noe, eiusque filij humanum genus propagate ceperint.

Gen. 1. 11. 8.

III.

*Circo. Daro
Alph. ver-
cruo.
Error quo-
ruandam cir-
ca paradysum
terrestrem.*

Ex quibus facile cõuincitur error Circuli Darocensis in Paradoxis, quæst. 5. & Alphõsi à Vera cruce Augustiniane familie lib. suo vnico de celo, speculat. 15. existimãtiũ paradysum terrestrem fuisse cõditum à Deo in Palestina circa Iordanem, vbi Sodomorũ vrbes exstiterunt. Etenim Tygris, & Euphrates ex paradiso oriuntur. Gen. 2. quæ tamẽ flumina in remotissimis à Iordane regionibus & ortũ, & cõsum habent. Non dissimili in errore fuerunt quidã iuniores Astrologi dicentes paradysum terrestrem fuisse in America, seu orbe nouo ad Australẽ partem, quod Hispani nauigãt: quod falsum esse non solum ex superioribus est perspicuũ, sed etiam quia per sexaginta gradus vltra æquatorem, siue æquinoctialem circulũ ad Meridiem penetratũ est nostris temporibus, vt patet ex fæcto Magellanico, nullãq; paradisi vestigia illis in partibus apparuerunt. Errarũt etiam quidã alij ponentes paradysum in Taprobana insula, quã Samatrã esse multi existimant, sub æquinoctiali circulo, vt refert Pius II. Pontifex Maximus in sua Asia, Europa que descriptione cap. 5. de mundo vniuerso. Quamquã peritiores Cosmographi Taprobanam insulam nõ Samatram, sed Ceilã esse confirmãt: in quibus est Gaspar Barrerius in cõmentario de Ophira regione, vbi etiam docet oram illã, quæ Pegũ, Malaca, & Samatra continetur, esse regionem illam Ophiram, vnde Salomoni Regi ingens auri, argenti, eboris, gemmarũque copia apportabatur: auream verd Chersonesum esse, vbi nunc est Malaca vrbs sub imperio, ac ditione Regum Portugallie.

Pius 2.

*Taprobana
insula, qua
fit.
Gasp. Barre.*

V.

Verũ, quicquid ea de re sit, paradysum terrestrem ijs in partibus non fuisse ex eo probat Pius II. quia diuinã literã Tygrim, & Euphratem ex paradiso fluere commemorant, quos tamen fluuios à Septentrionali plaga in Persicũ sinum deuolui certum est, præterquam quod non est credibile Deum paradisi amenitatem sub torrida zona condidisse, primosque parentes in loco minimẽ habitationi, & vitæ idoneo collocasse. Denique refellitur etiam ex dictis error cuiusdam Ioan. Nouiomagi in scholiis suis super lib. Bedæ de natura rerum, & Ioan. Pinned. lib. 1. suæ Eccles. Monachiæ cap. 6. §. 4. aientium paradysum terrestrem esse totum hunc mundum, cum ostensum sit fuisse conditum in certa huius mundi regione, nimirum Orientali, habeamũque ex factis literis primos parètes fuisse eiectos ex paradiso, Deũque Cherubim ante paradisi ostium collocasse, vt eis in paradysum ingressum prohiberet: quæ omnia, si totus hic mundus fuit ille paradysus, constare omnino non possent. Constituto igitur paradysum terrestrem conditum fuisse in Oriente circa Mesopotamiam, & Armeniam ducitur ad hanc sententiam persuadendam ratio in hunc modum sanè firmissima. Vniuersã illã Mesopotamiã, & Armeniã regiones, ac prouinciã culturæ hodie sunt, & habitant, nec earum regionum his temporibus vel minimam partem poterit aliquis assignare, quæ iam lustrata non fuerit: & tamen nulla apparent vel obscura paradisi terrestris vestigia. Videtur igitur eum iam non extare, sed obrutum cataclysmi aquis periisse.

*Ioan. Non.
Ioã. Pinned.
Refellitur
aliorũ error.*

*Ducitur ra-
tio pro parte
negante.*

VI.

*Genes. 7.
Tertium ar-
gumentum
pro eadem.*

Tertio diuinarum literarum monumentis consignatum legimus Gen. 7. omnes montes, qui erant sub celo, opertos fuisse aquis diluuij, imò altiorem fuisse aquam super montes, quos operuerat, quindecim cubitis. Cum igitur paradysus terrestris in hac nostra terra situs esset, negari nõ potest cum quoque fuisse diluuij aquis

aquis coopertū, atque ad eō planē destructū, ac dissipatū, cum diluuijaque vniuersam terrā integro ferē anno obrutā tenuerint, nec potuerit paradisi ornatus sub tātis aquarū gurgitibus permanere. Quod verō paradisi ab illa generali eluione immunis euaserit, nec eō diluuijaque penetrauerint, dici nō potest, tum quia diuinā literā absolūtē enticiāt vniuersā terrā fuisse aquis coopertā, tū quia si paradisi liber extitit, in eo potuisset Noe cū suis, & animantibus seruari, nec opus habuisset ex Dei præscripto centū annos in arca fabricatione consumere: neque Deus id sanē præcepisset, si paradisi immunē à diluio cōseruare decreuerat. Eademque ratione confutantur ea, quæ Abulensīs & alij afferunt de aquis diluuij, quæ paradisi quidem operuerint, sed in morem fornacis cir cū circa coaluerint.

Mira sunt effugia, quæ ad hanc rationū nostrarum vim effugiendam excogitarunt paradisi propugnatores. Primum enim quidam respondēt paradisi situm fuisse in regione quadā altissima à terra vsque ad eō elatum, vt lunare globum cōtingat, eamque ob causam eō non pertinuisse diluuijaquas, neque hodie posse reperiri. Quam sententiā acceperunt à Beda super 2. c. Gen. & à Magist. hi. Schol. 1. in Gen. c. 13. & Moysē Bar-Kepha tract. suo de paradiso. Idēmq; sentit Abul. q. 9. in 2. c. Gen. & 107. in 13. c. eiusdem libri. Sed hæc responsio nullā habet probabilitatis speciem quemadmodum docet D. Tho. r. part. q. 102. art. 1. ad 1. Nam ea regio neque commoda esset habitationi, neque salubritati. Deinde si tam altē situs esset paradisi, sanē esset omnibus conspicuus propter summam altitudinem, facileq; mons ille & cerni, & inuestigari potuisset. Accedit, quōd quantamcunque fingat paradisi altitudinem, non possunt cum à diluuij inundatione vindicare, cum diuinā literā doceant, Gen. 7. omnes montes vel altissimos, qui sub cælo erant, fuisse aquis diluuij coopertos. Alij eo confugiunt, vt dicant omnem terram à nobis habitatam vndique cingi Oceano, vltra quam etiam aliam ponunt immensam regionem toti Oceano circumiacentem, in eaque locatum paradisi: itaque immenso penē Oceano interfuso à terra nostra distare, atque ad eō inaccessum esse mortalibus. Quæ sententia fuit Beati Ephræm Syri in cōmentariis suis super Genesim: quod quidem opus nūc nō extat, sed citatur à Moysē Bar-kepha etiā Syro in libro de paradiso. Hanc tamen responsionem planē reuincit Lusitanorum nostrorum nauigatio, qui totum ferē Oceanū & orbem ipsum terrarum peragrarūt, nec talem terram vltra Oceanum habitatoribus vacuā reppererunt. Deinde si paradisi vltra Oceanum situs est, quomodo inde primi homines ad hanc nostram terram penetrare potuerunt? Etenim Adamum primum parentem paradiso eiectum post varias regiones peragratas tandem venisse in Iudæam, ibique mortuū sepultūque in monte, qui à posteris, quōd ibi primi hominis caput cōtineretur, Caluarie mons fuerit appellatus, vbi Christus Dominus crucifixus est, docent antiqua traditione multi, iisque nobilissimi Patres, Orig. tract. 35. in Matth. D. Cypr. serm. de resurrectione Domini, D. Athan. lib. de cruce, & passione Domini, D. Basil. in 5. c. Esai. D. Amb. li. 5. epistolarum epist. 19. & in 23. c. Luca. D. Chryso. ho. 84. in Ioan. Epiph. aduersus hæreses hæresi 46. D. Aug. serm. 71. de tempore, Bar-kepha lib. de parad. Theoph. in 27. c. Matth. & Luc 23. & Ioan. 14. Euth. in 27. c. Matth. Quam sententiam D. Hier. et si id 27. cap. Matth. non probat, tamen in cap. 5. epist. ad Eph. non audet damnare, & in epist. ad Mar cel. amplectitur. Quod verō quidam apud Moysē Bar-kepha in libro de paradiso dixerunt, Adamum tanta fuisse corporis proceritate, vt ex paradiso ad nos potuerit pedibus interiectum Oceanum traicere, fabulosum est, vt aliās ostendi solet.

Alij, vt aliquid tandem dicerent, affirmarunt inuenta iam esse clarissima paradisi

†† ij

VII.

Rationes

pro parte negante vt effugiunt paradisi propugnatores.

Beda.

Magist. hist.

Moyses Bar.

Abul.

Impugnatur

responsio.

Alicuius cō-

spicuum.

Ephræm.

Syri.

Adamum

sepultum in

Caluarie

monte qui

asserant.

Origenes.

D. Cyprian.

D. Athan.

D. Basil.

D. Ambros.

D. Chrysost.

Epiph.

D. August.

Bar-kepha.

Theoph.

Euth.

D. Hieron.

Fabula circa

proceritatem

corporis

Adami.

VIII.

vestigia: etenim memoria proditum esse Regem Cambaia multorum rationibus persuasum Gangē fluvium vñ esse eorum quatuor, qui ex paradiso oriuntur, misisse, qui in scaphis, & nauigijs aduerso flumine nauigarent, eosq; post aliquot dies ad certam fluminis partē peruenisse, vbi amoenissimas, & mollissimas auras, & Fauonios fenserunt, suauissimōsq; odores, qui ex paradisi floribus afflabatur, incredibili corporū, & animorū voluptate percipisse, & cū eo loci flumē esset placidissimū, vt vix, in quā partē flueret, internosci posset, remiges tamē non potuissent vterius progredi, cū omnē nihilominus conatū, & vires remigādo cōtēderēt. Quod, inquit, magis expressū esse potuit terrestris paradisi vestigiū? quāve aliā cautam eius adhuc nō inuēti inuestigare oportet, quā diuinā ipsam prouidentia, qui eum

Gangis origo in Caucaſo monte. Strabo.

incognitum, & inaccessū vult esse mortalibus. Verūm hæc fictitia planē esse illud demōstrat, quod fluminis Gāgis origo hodie in Caucaſo India mōte videatur, vbi ortū habet, vt auctor est Strabo lib. 15. Quare illi, qui aduerso flumine per Gangē nauigabāt, nō potuerūt, antequā ad fontē eius peruenirēt, paradisi vestigia reperire, cū paradisi ante Gangis fontem esse non possit, qui ex ipso paradiso ortū habere credatur. Cū igitur propē Gangis fontem paradisi vestigia nulla extant, commentitium planē est, quod aduersarij de felici illa nauigatione excogitarunt. Deinde quanquam communis sit Doctorum sententia Gen. 2. per Phison eo loco intelligendum esse Gangem, per Gehon Nilum: idque etiam affirmat Epiphanius in Ancor. D. Aug. li. 8. de Gen. ad liter. cap. 7. & D. Hieron. in traditio. Hebraicis in Gen. & in ep. 4. ad Rustic. Monachum: ea tamen opinio merited quibusdam non probatur ea potissimum de causa: quia quatuor illa flumina, quæ ex paradiso originem ducunt, proculdubio vicina sibi mutuo esse debuerunt, vt potē ex vno, & eodem capite deriuata. At inter Tygim, & Euphratem, quos fluuios certum est ex paradiso exire Gen. 2. & Gangē fluvium, inter cedit spatium septuaginta graduum, hoc est, iuxta sententiam Ptolomæi, plusquam quatuor millium, & trecentorum milliariū: quod idem de Nilo dici potest, quæ interpretes cōmuniter volunt esse Gehon. Sed longior de his fluminibus disputatio ad alium locū pertinet.

Genes. 2.

Epiphanius. D. Augustinus. D. Hieron.

Distantia in Etygim. Euphratem, & Gangem. Ptolomeus.

Hæc sunt, quæ pro hac parte disputari possunt, ex quibus illud saltem meo iudicio concluditur, admodum esse probabile paradysum terrestrum non extare: cui sententiæ nihil obest communis in contrariam partem antiquorum Patrum conspiratio: siquidē hæc quæstio ad fidē minime pertinet, vt initio diximus, nec etiam illa ab Irenæo commemorata traditio à Presbyteris, qui Apostolos audierunt, accepta. Etenim illi ipsi Presbyteri pleraq; omnino falsa, & cū diuinis literis pugnantia tradiderūt, vt videre est apud Iren. lib. 2. aduersus hæreses c. 39. cuiusmodi est illud, Christum Dominum annos prope quinquaginta in terris vixisse: quam opinionem testantur Presbyteri se accepisse à Ioanne, & esse Euangelio consentaneam: imo ipse quoque Iren. lib. 5. c. 5. existimauit paradysum terrestrum idcirco à Deo fuisse conseruatum, vt omnes iustorum animæ vsque ad diem iudicij, antequā Deū videant, in eo detineātur, qui fuit error Armenorum damnatus à concilio Florentino sub Eugen. 4. Quare non est, cur stultum nos torqueat ea Presbyterorum traditio, neque etiam Irenæi de paradiso sententia: quem ipse loco proximè citato putauit esse tertium illud cælum, in quod raptus fuit Apostolus. Cism verò obiicitur illud Eccl. 44. Enoch placuit Deo, & translatus est in paradysum: primo responderi potest, Græcè non haberi eam vocem paradysum. Deinde propter editionis vulgaræ auctoritatem dicimus paradysum eo loco non significare paradysum illum terrestrum, in quo primi parentes fuerunt, sed amœnū aliquē locū: ea enim est eius vocis germana significatio, vt patet ex Cant. 4. Emissiones tuæ paradysus matorum

Irenæus. Presbyteri Apostolorum Auditores multa falsa tradiderunt Conc. Flor.

Eccl. 44. 15. Diluuntur argumenta pro parte affirmantiae. Cant. 4. 13. Eccl. 2. 5.

lorum

lorum puniceorum: & Eccl. 2. feci mihi hortos, & pomaria, Græcè; paradisos. Deniq; respō-
deri potest, cū Enoch ampliùs sexcentis annis ante diluuiū suerit, primū quidem
fuisse in paradisum illū terrestrem translātū, ibique vixisse vsque ad diluuii tem-
pus: cum verò diluuiū orbem inuasit, miraculosè à Deo super ipsos aquarum vor-
tices conseruati, finitō que diluuiō in loco amenissimo nobis incognito, vbi nūc
agit, collocatū. Et quidem Rup. lib. 3. de oper. Trin. c. 33. disertis verbis cōfite-
tur nusquā in sacris literis legi Enoch fuisse translātū in paradisum illū terrestrem, in
quo primi parentes fuerūt: idque ipse etiā affirmat. Si quis verò nobis obiiciat eo
modo, quo dicimus Enoch, & Heliā esse in loco nobis incognito, eodem quoque
dici posse paradisum terrestrem: facile posse in loco aliquo abditissimo nobis in-
cognito celari: respondendum est disparē esse rationem. Primum, quia multò est
facilius duos homines in vniuerso orbe abscondi, quàm paradisum terrestrem,
quem magnum aliquod terre spatium occupasse verisimile est, & multò maius,
quàm faciat Abul. q. 98. super 13. c. Gen. vbi putauit eius longitudinem fuisse triū,
aut quatuor leuicarū, ambitum verò circiter duodecim. Occupasse namque ma-
gnū aliquod spatium ex eo non obscurè colligitur, quòd Gen. 2. dicitur fluuius
fuisse ad irrigandum paradisum ita magnus, vt in quatuor magna flumina diuide-
retur. Deinde, quia Enoch, & Helias, nō cōstat, quo loco viuāt, neq; vbi terrarum
à Deo conseruetur. Vnde facile quis ea quæstione se expedit, dicens locū, in quo
sunt, ignotū esse mortalibus: at paradisum terrestrem in Oriente fuisse circa Me-
sopotamiā, & Armeniā superiùs ostendimus. Quare si extat, cogimur eo ipso lo-
cō eius vestigia demonstrare: quæ tamen nullæ, nec etiā obscurissima apparent.

Diximus, quæ nobis in hac celebri controuersia in vtrāque partem executienda
videbantur, quæ etiā Diuinis literis magis essent consentanea, & negatē quæ-
stionis partem probabilem admodum efficerent: quam quidem existimamus suc-
cessu temporis esse plurimū Doctorum suffragiis, consensuque falcidam: sed in-
terim propter antiquorum Patrum, quibus multum est in omni genere tribuen-
dum, auctoritatem responderi potest ad argumenta proposita. Paradisum quidē
in Oriente esse circa Mesopotamiā, & Armeniam, vt probatum est, pertinuis-
que eo diluuii, quas, sed eas in morē fornicis, & quasi camerati operis paradisi cō-
seruandi gratia coaluisse: itaque ibi nunc esse Enoch, & Heliam. Cur verò eius ve-
stigia non appareant, illam esse rationem præcipuam, quòd velit nimirum Deus
eum locum absconditum, & celatum esse mortalibus, ita vt ne à vicina quidem
incolentibus cerni, ac reperiri queat: quòd possint duo illi Heroes extrema mundi
tempora præstolantes quiete sua frui, & contemplationis sublimitate. Etsi video,
quàm inhumum sit hoc genus defensionis, cum te sentis vrgeri, ad potentiam Di-
uinam, & extraordinaria, ac minimè credibilia miracula prouocare. Atque hæc
de presenti controuersia dicta sufficiant.

Vtrum Enoch, & Helias venturi sint temporibus Antichristi?

SECTIO VI.

Respondemus non posse absque errore in fide negati venturos Enoch, & He-
liā temporibus Antichristi. Cuius veritas probatur primo ex hoc ipso capite,
in quo Ioannes disertè loquitur de duobus quibusdam testibus, quos ait à bestia
ascendente de abyssō occidendos: esse autem nomine horum duorum testium ac-
cipiendos Enoch, & Heliā, & per bestiā ascendente de abyssō Antichristum, cō-
munis est interpretū expositio: in quibus sunt Beda, D. Anselm. D. Thom. Aret. in
comm huius loci, Diuid. Gregor. libr. 9. Moral. cap. 3. & homil. 12. super Ezech.
Præterea de Enoch legimus Eccl. 44. Enoch translatus est, vt det Gentibus penitentiam:

¶¶ iij

Raport.

Obiectio.

Solutio.
Paradisus
terrestis
quàm magis
occupauerit
spatium.
Abulens.
Gen. 2.

X.

Respondetur
argumentis
pro parte ne-
gantē.

I.
Antichristus
bestia ascen-
dens de abyssō.
Beda.
D. Anselm.
D. Thom.
D. Gregor.
Eccl. 45. 15.

